

Голас Радзімы

29 сакавіка 1979 г.
№ 13 (1583)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Ідзе вясна ў шумлівых водах,
У звонкім срэбры ручаёў
І разлівае мяккі подых,
Як песню нейкую без слоў.

Ідзе і будзіць, нібы маці
У дзень святы сваіх дзяцей,
Узгоркі, гоні, сенажаці
Пад гукі выраю — гусей

І абнімае, туліць, песціць
І дрэва кожнае і куст
Ды нешта шэпча ім пад густ,
Прыносіць радасныя весці.

Якуб КОЛАС

ЛЁС ЧАЛАВЕКА

[«Як Франц ПАТАШКЕВІЧ
стаў Героем працы»]

стар. 2—3

МІНСК РЫХТУЕЦЦА СУСТРАКАЦЬ ГАСЦЕЙ АЛІМПІЯДЫ

(«Minsk Out to Give a Real Welcome»)

стар. 5

ТЭАТР ВЯДЗЕ ГАВОРКУ ПРА БЕЛАРУСКАГА АСВЕТНІКА І ПЕРШАДРУКАРА

[«Праз прызму стагоддзяў»]

стар. 7

Пасляхова працягвае работу ў космасе экіпаж пілатуемага комплексу «Салют-6» — «Саюз-32» у саставе У. Ляхава і В. Руміна. 15 сакавіка ў 9 гадзін маскоўскага часу касманаўты адкрылі ўнутраныя люкі і пачалі разгрузку транспартнага карабля «Прагрэс-5». У наступныя дні яны поўнасцю завяр-

шылі разгрузку, а таксама правялі шэраг неабходных рамонтна-прафілактычных аперацый і аднаўленчых мерапрыемстваў. Экіпаж пачаў весці візуальныя назіранні, прадугледжаныя праграмай даследаванняў. У абодвух касманаўтаў, паводле ацэнкі ўрачоў, захоўваецца добрае самаадчуванне і наст-

НАЗНАЧЭННІ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР назначыў Фёдара СЯНЬКО міністрам сельскай гаспадаркі Беларускай ССР, вызвалішы ад гэтай пасады Віктара Казлова ў сувязі з пераходам на іншую работу.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР назначыў Віктара КАЗЛОВА старшынёй Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР па ахове прыроды, вызвалішы ад гэтай пасады Аляксея Варанцова ў сувязі з выходам на пенсію.

СЯНЬКО Фёдар Пятровіч нарадзіўся ў 1936 годзе ў вёсцы Казлякевічы Баранавіцкага павета ў сялянскай сям'і. Скончыў Гродзенскі сельскагаспадарчы інстытут. У 1959—1972 гадах быў старшынёй калгаса «Прагрэс» Гродзенскага раёна, затым — першым намеснікам старшынёй Гродзенскага аблвыканкома. У 1976 годзе назначаны першым намеснікам міністра сельскай гаспадаркі БССР. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, кандыдат эканамічных навук.

КАЗЛОВА Віктар Аляксеевіч нарадзіўся ў 1924 годзе ў г. Слуцку ў сям'і служачых. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Пасля заканчэння ў 1950 годзе Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі быў на камсамольскай рабоце, працаваў старшынёй калгаса, выбіраўся на партыйныя і дзяржаўныя пасады. У 1972 годзе назначаны міністрам сельскай гаспадаркі БССР. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

БЕЛАРУСКАЯ ГЕАЛОГІЯ

Вось ужо некалькі год у першую нядзелю красавіка ў СССР адзначаецца Дзень геолога. Якое дачыненне да гэтага професійнага свята мае Беларусь? Наколькі «геалагічнай» з'яўляецца наша рэспубліка?

Думаю, што гэтыя пытанні натуральна ўзнікнуць у нашых чытачоў, асабліва ў старэйшага пакалення, бо наўрад ці даводзілася ім пры жыцці на Радзіме непасрэдна сутыкнуцца з геалагамі. Зрэшты, ёсць у нас адзін від карысных выкапняў (з тых, што і цяпер шырока выкарыстоўваюцца), да якога дакраналася рука, мабыць, кожнага сельскага жыхара. Гэта гліна. Спецыялісты сцвярджаюць, што ў гаспадарчым ужытку яна — са старажытнасці. Дадамо сюды пяскі (будаўнічыя, фармовачныя, шкляныя), гравій, крэйд — вось, бадай, і ўсё, што ў нейкай меры здабывалася з нетраў беларускай зямлі ў дарэвалюцыйны час, пераважна — саматужнымі спосабамі.

З цікавасцю разглядаю карту карысных выкапняў БССР, што заняла цэлую сцяну ў рэспубліканскім упраўленні геалогіі. Квадратамі розных колераў і ўзораў абазначана больш за 20 відаў выкапняў, прычым няма на карце пустых месцаў. Разам з намеснікам начальніка геалагічнага аддзела ўпраўлення Іванам Лінікам падлічваем, колькі выкапняў з абазначаных на карце здабываецца. Атрымліваецца 15. Астатнія выяўлены ў такіх колькасцях, што магчымы прамысловыя распрацоўкі.

Звыклымі сталі на Беларусі калійныя руднікі і нафтавыя вышкі, а з імі — шэраг невядомых раней прафесій. Новае прадпрыемства ўзнікла не так даўно каля Віцебска дзякуючы адкрыццю і разведцы тут буйных залежаў даламітавых руд. Мазыране неўзабаве дадуць краіне беларускую спажывальную соль. Пайшоў на будоўлі мікашэвіцкі граніт, а з Глушавіч — абліцовачны камень. Тут жа, на Прыпяцкім геалагічным прагібе, разведаны прамысловыя запасы бургана вугалю, а каля Карэліч — жалезнай руды. Гэтыя два віды карысных выкапняў і для нас, сталых жыхароў Беларусі, з'яўляюцца сёння самымі незвычайнымі. А да беларускай мінеральнай вады мы прывыклі ўжо — яна ёсць амаль усюды, нават пад асфальтам мінскіх вуліц.

Чытачу, напэўна, не цяжка ўявіць, што за гэтым скупым, далам не поўным пералікам — шматгадовая і настойлівая праца беларускіх геологаў. Я запытаў у начальніка Упраўлення геалогіі пры Савеце Міністраў БССР Юрыя Паўлава, якія бліжэйшыя задачы беларускіх разведчыкаў нетраў.

— Разведваць, вывучаць, перадаваць зацікаўленым ведамствам новыя запасы карысных выкапняў, — адказаў ён. — І тыя, што ўжо здабываюцца, і зусім новыя, пакуль што вядомыя толькі спецыялістам.

Беларуская геалогія апошнім часам уступіла ў якасна новы этап сваёй дзейнасці, які на мове спецыялістаў называецца глыбінным картаваннем. Гэта значыць, вядзецца планамернае вызначэнне зямных нетраў, у першую чаргу — у найбольш перспектывных раёнах. Ставіцца мэта выявіць не асобныя, а ўсе віды карысных выкапняў, даць ім усебаковую ацэнку. Пры гэтым геалагі прывяртае зямлю на глыбіні да 500 метраў (нафтаразведчыкі «спусціліся» прыкладна на 5 кіламетраў). Пры даследаваннях шырока выкарыстоўваюцца аэраметрады, а ў апошні час — матэрыялы касмічных здымак.

Вяртаюся ў думках да яшчэ нядаўняга і амаль катэгарычнага сцверджання: Беларусь, маўляў, увогуле бедная на карысныя выкапні. Дык у рэшце рэшт: наколькі «геалагічнай» наша рэспубліка? Юрыя Паўлаў прыкідвае нешта ў памяці і адказвае:

— Сярод саюзных рэспублік займаем пятае месца ў краіне пасля Расійскай Федэрацыі, Украіны, Казахстана і Узбекістана. Так, мы — пятая...

— Як вы гэта вызначылі?
— Крытэрыі могуць быць розныя. Але на першы, больш просты выпадак я ўзяў колькасць сродкаў, якія штогод дзяржава адпускае на геолога-разведвальныя работы. Нам выдзяляюць 42 мільёны рублёў, і мы цалкам іх выкарыстоўваем.

М. ВАСІЛЕУСКІ.

ЯК Франц ПАТАШКЕВІЧ СТАЎ ГЕРОЕМ ПРАЦЫ

У Беларусі больш як трыста Герояў Сацыялістычнай Працы. З кожным годам рады іх павялічваюцца. Рабочыя і служачыя, даяркі і механізатары, урачы і настаўнікі за выдатныя дасягненні ў працы, актыўны ўдзел у грамадскім жыцці ўдастойваюцца вышэйшай узнагароды Радзімы — ордэна Леніна і залатога медала «Серп і Молат».

У 1971 годзе званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена меліяратару-экскаватаршчыку з Астравецкага раёна Францу Паташкевічу.

Як, чаму, за што выпаў такі гонар чалавеку — пра гэта я раскажу далей. А спярша хочацца вярнуцца ў мінулае. Справа ў тым, што нарадзіўся Франц Іосіфавіч у былой Заходняй Беларусі (у вёсцы Відзеўшчына, каля Маладзечна) за дзесяць год да вызвалення яе ад беларускай акупацыі. Таму лагічна ўзнікае пытанне: які лёс напаткаў бы хлопца, калі б не прыйшла Савецкая ўлада?

— Праца да сёмага поту, паўгалоднае існаванне, а вось

вучыцца — гэта ўжо як пашанцуе...

Так гаворыць сам Паташкевіч. Гаворыць з веданнем справы, бо ўражлівая памяць дзяцінства назаўсёды захавала малюнкі тагачаснага жыцця. Бацька меў чатыры гектары няўдобыч і шэсць душ сям'і. Пры такім надзеле хоць у крук сагнася, хоць у шчэнку высахні, а не выстанчыш, каб усіх дзяцей як след апапаць, абудць, накарміць, вывучыць — увогуле выправіць у свет не абы з чым.

— Сумняваюся, што я атрымаў бы добрую спецыяльнасць у тых умовах, калі адзінай надзеяй селяніна быў яго ўласны мазоль, — гаворыць Франц Іосіфавіч. І прыпамінае горкі выпадак з дзяцінства.

Маці яго, Агафена Іванаўна, цэлы тыдзень хадзіла да пана капаць бульбу. Восень была дажджлівая, бясконца цадзіла з неба нудная макрата, а яна ад світанку да прыцемак мусіла крукам стаяць над барознамі і выбіраць слізкія халодныя клубні.

У суботу вечарам маці прыйшла мокрая, стомленая, але задаволеная. На стол паклала маленькі залатнічок

са сцёртымі бакамі. Пры вялым святле газнічкі залатнічок блішчэў хітрым вокам сы. Франц асцярожна ўзяў яго ў рукі і пачаў разглядаць. Ды тут як чорт пад каць штурхнуў. Залатнічок выслізнуў з рук, пакаціўся па падлозе і сваёй у паўную шчыліну, што дастала яго адтуль было не так проста. Расхваляваўшыся, маці пачала лупцаваць сына. На гору плакаў. Хлопчыку было балоча не ад матчыных кухталёў, а ад таго, што яму цэлы тыдзень за нішто гнуць спіну.

А неўзабаве і Франц пачаў шлоў зарабляць на хлеб. То ў лузе з каровамі, то з барабанаў у полі, то з граблямі на сенажаці — ад цяжкіх да цяжкіх.

Наша размова, аднак, ужо больш скіроўваецца на дзеясённяшні. І высвятляецца спосабам параўнання катэгорыяў крэйтных фактаў, — што паміж буржуазнымі парадкамі, якія Франц Іосіфавіч ведае не чужых слоў, і савецкай рэвалюцыі існасцю — непераадольнай прорва. Нават не трэба шмат гаварыць аб праве кожнага савецкага чалавека на працу, уключаючы выбар прафесіі і работы ў адпаведнасці

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

НА ЗМЕНУ РУЧНОЙ ПРАЦЫ — АЎТАМАТЫКА

Утрая павялічыўся з пачатку пяцігодкі выпуск ігальчастых падшыпнікаў на Мінскім падшыпнікавым заводзе. Гэта дасягнута без прыцягнення дадатковых рабочых — за кошт укаранення новых тэхналагічных працэсаў.

Сумесна з вучонымі Масквы і Запарожжа спецыялісты завода распрацавалі новы спосаб вытворчасці дэталей падшыпнікаў метадам ліцця пад ціскам, які дазваляе значна скараціць колькасць механічных аперацый, знізіць расход металу. Ліквідавана ручная праца пры зборцы падшыпнікаў: цяпер яе вядзе аўтамат.

НА ЗЯМЛІ КАМУНАРАЎ

У новым Доме культуры адзначылі паўвекавы юбілей гаспадаркі працаўнікі саўгаса «10 год БССР» Любанскага раёна. Аднавяскоўцы помняць першых камунараў — чырвонаармейцаў, якія прыбылі сюды, каб пакарыць са-

Вось ужо чвэрць стагоддзя кожную раніцу спяшаецца да сваіх маленькіх пацыентаў Любоў Бондар. І нясе ім доктар сваю добрую ўсмішку, матчыны клопат і пяшчоту. Любоў Іванаўна — участковы ўрач 10-й дзіцячай паліклінікі, што ў Заводскім раёне Беларускай сталіцы. Вопытнаму педыятру прысвоена ганаровае званне заслужанага ўрача БССР.
НА ЗДЫМКУ: Л. БОНДАР.

мае вялікае ў Еўропе Мар'інскае балота, якое займала 10 тысяч гектараў.

Сёння месцы, апетыя калісьці народным пазтам Беларусі Янкам Купалам, ператварыліся ў цудоўныя куток Палесся. Тут вырас сучасны аграгарадок. Мясцовы саўгас стаў буйным высокаэфектыўным прадпрыемствам. За поспехі ў развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці і ў сувязі з 50-годдзем з дня арганізацыі саўгас узнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

СТАЛА ЛАЎРЭАТАМ

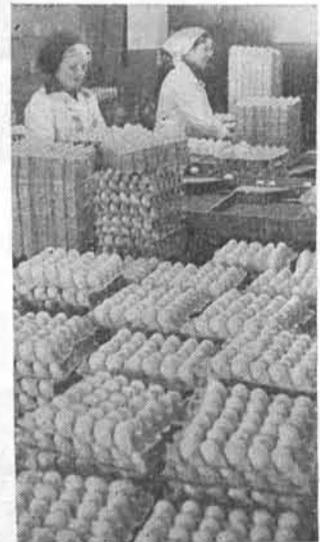
Прэзідыум цэнтральнага савета Усесаюзнага таварыства вынаходнікаў і рацыяналізатараў (УТВР) прысудзіў прэміі 1978 года вялікай групе жанчын краіны за распрацоўку і ўкараненне эфектыўных вынаходстваў і рацпрапа-ноў.

Дыплама лаўрэата і памятнага знака «Лаўрэат

праміі УТВР 1978 года сярод жанчын» удастоена раскладчыца Мінскага вытворчага швейнага аб'яднання «Камсамолка» Н. Кегелева. На яе рахунку — 24 высокаэфектыўныя тэхнічныя распрацоўкі, укараненне якіх дазволіла аб'яднанню сэканоміць больш як 53 тысячы рублёў. У тэхнічную творчасць Н. Кегелева актыўна ўдзягае маладых работніц аб'яднання.

ЗАПРАШАЕ «МАРА»

Кожную суботу ад варот Баранавіцкага баваўнянага камбіната адпраўляюцца тры-чатыры аўтобусы на загарадную базу адпачынку «Мара». Рабочыя і служачыя разам з сям'ямі накіроўваюцца сюды па пудёўках прафсаюза. У маляўнічых наваколлях ляснага возера на працягу двух выхадных дзён яны атрымліваюць добры зарад бадзёрасці і здароўя. База адпачынку тэкстыльшчыкаў функцыяніруе круглы год.

Баранавіцкае вытворчае аб'яднанне па птушкагадоўлі.

НА ЗДЫМКУ: цэх па перапрацоўцы яек.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ЭПОХА ПЯЦІГОДАК

Нядаўна Цэнтральны Камітэт КПСС прыняў пастанову «Аб 50-й гадавіне першага пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР». Што папярэднічала сістэме эканамічнага планавання, як пачыналася эпоха савецкіх пяцігодак!

Многім эканамічнае планаванне ўяўлялася справай немагчымай. Аргументы на карысць такога пункту гледжання былі вельмі сур'ёзныя: сацыялістычная рэвалюцыя ўстанавіла перадавы грамадскі лад у краіне, якая і да разбурэнняў, выкліканых першай сусветнай і грамадзянскай войнамі і замежнай інтэрвенцыяй, у эканамічных адносінах адставала ад вядучых капіталістычных дзяржаў на 50—100 год.

К пачатку мірнага будаўніцтва прамысловая вытворчасць знізілася на 30 працэнтаў, сельскагаспадарчая — на 40. Транспарт быў дэзарганізаваны. Людзі галадалі і мерзлі ў неацэпленых дамах. Грошы імкліва абсяцэнваліся. Насоўвалася эканамічная катастрофа. Прадзіліць яе можна было толькі самымі тэрміновымі і радыкальнымі мерамі, крайняй канцэнтрацыяй сіл і рэсурсаў на вырашэнні найбольш неадкладных задач. Патрэбен быў адзіны агульнадзяржаўны гаспадарчы план, той самы, які было наймаверна цяжка распрацаваць.

Вопыту планавання не было тады ні ў кога ў свеце. Не было яго і ў краіны, якая стала на шлях сацыялізму. З чаго пачаць? Як увогуле планаванне гаспадарку, дзе пераважаюць дакапіталістычныя формы вытворчых адносін, дзе асобныя прамысловыя цэнтры абкружаны бязмежнымі дробнасялянскімі гаспадаркамі? Дзе ўзяць спецыялістаў, здольных распрацаваць навукова абгрунтаваны план?

У аснову работы над планам былі пакладзены ўказанні У. І. Леніна. Вось сутнасць некаторых з іх: неабходнасць падпарадкавання развіцця эканомікі інтарсам працоўных; планамернае, гарманічнае і прапарцыянальнае развіццё народнай гаспадаркі; спалучэнне надзённых і перспектывных задач; прыярытэт цяжкай прамысловасці і энергетыкі, гэта значыць рашаючых для агульнага прагрэсу галін; неабходнасць заваёвы тэхнічна-эканамічнай самастойнасці; комплекснае выкарыстанне крыніц сыравіны; спалучэнне галіновага і рэгіянальнага аспектаў планавання.

Планы стварэння новых прамысловых ачагоў пачалі распрацоўваць ўжо вясной 1918 года. Грамадзянская вайна і інтэрвенцыя капіталістычных дзяржаў затрымалі іх практычнае ажыццяўленне. У 1920 годзе па ініцыятыве У. І. Леніна была створана Дзяржаўная камісія па электрыфікацыі Расіі, якую ўзначаліў вучоны-рэвалюцыянер Глеб Кржыжановскі. Іменна ў электрыфікацыі Ленін бачыў аснову радыкальнага пераўтварэння гаспадаркі краіны на сучаснай тэхнічнай базе.

Камісія распрацавала першы ў свеце адзіны народнагаспадарчы план, разлічаны на 10—15 год. Электрыфікацыя была яго стрыжнем, але зусім не вычэрпвала яго зместу. Побач з будаўніцтвам 30 буйных электрастанцый план прадугледжваў развіццё важнейшых галін прамысловасці і транспарту, рацыяналізацыю размяшчэння прадукцыйных сіл, ахову прыроды і г. д.

Як і раіў Ленін, план, у складанні якога ўдзельнічалі буйнейшыя вучоныя, быў адначасова і строга навуковым, і ў сваёй аснове зразумелым масам.

У 1921 годзе быў утворан

Дзяржплан. Гадавыя планы ствараліся спачатку па асобных галінах. У 1924 годзе — першая спроба скласці гадавы план па прамысловасці ў цэлым. З 1925 года бяруць пачатак адзіныя гадавыя планы развіцця народнай гаспадаркі краіны. У 1929 годзе быў зацверджан першы пяцігадовы план.

Да моманту надыходу эпохі пяцігодак задача аднаўлення эканомікі СССР была выканана. К 1928 году даваенны аб'ём прамысловай вытворчасці быў перавышан на 30 працэнтаў, выпрацоўкі электраэнергіі — у 2,5 раза, выпуску прадметаў спажывання — на 20 працэнтаў, прадукцыі сельскай гаспадаркі — амаль на 25 працэнтаў.

З'явілася магчымасць ад аднаўлення перайсці да развіцця, да стварэння фундамента сацыялістычнай эканомікі. Быў узят курс на фарсаванае развіццё цяжкай індустрыі як матэрыяльнай базы сацыялізму і калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Друкаваны орган дзелавых колаў Англіі газета «Файнэншл таймс» пісала ў 1932 годзе: «З пункту гледжання правільнага погляду індустрыялізацыя за пяць-дзесяць гадоў краіны, якая не мае неабходных капіталаў... уяўлялася яўна немагчымай; і не менш безнадзейнай выглядала задача калектывізацыі і механізацыі 20 мільёнаў дробных гаспадарак. А думка пра тое, што гэтыя дзве праграмы ўдасца ажыццявіць адначасова, цалкам магла здацца безразважнай».

За 1928—1932 гады выплаўка чыгуны падвоілася, сталі — павялічылася ў паўтара раза, здабыча вугалю і нафты — амаль у два разы, вытворчасць аўтамабіляў — у 24, трактароў — у 25, металарэзных станкоў — у 10 разоў...

Першы пяцігадовы план быў выкананы за чатыры гады. За гэты тэрмін сацыялістычная індустрыя атрымала папаўненне ў выглядзе паўтара тысяч новых буйных прамысловых прадпрыемстваў. У іх ліку такія гіганты, як Магнітагорскі і Кузнецкі металургічныя камбінаты, Сталінградскі і Харкаўскі трактарныя заводы, Горкаўскі аўтазавод, Днепрагэс, які перакрыў агульную магутнасць усіх электрастанцый Расіі 1913 года...

«Самай характэрнай рысай сучаснага перыяду, — пісала тая ж лонданская газета, — з'яўляюцца не гіганцкія фабрыкі і электрастанцыі, каласальныя плаціны і домны, а неўтаймоўны дух і цвёрдая вера, што натхняюць будаўнікоў».

На вачах здзіўленага свету нараджаўся запланаваны бальшавікамі цуд. Галодная, непісьменная, разбураная вайной краіна імкліва ператваралася ў сусветную прамысловую дзяржаву, якая штурмуе вышыні тэхнікі, навукі, культуры. Ліквідаваўшы прыватную ўласнасць на зямлю, яе нетры і асноўныя сродкі вытворчасці, сацыялізм прывёў вытворчыя адносіны ў адпаведнасць з грамадскім характарам прадукцыйных сіл. Такім чынам, была ліквідавана галоўная перашкода на шляху планамернага, гарманічнага, бяскрызіснага развіцця народнай гаспадаркі. Месца рыначнай стыхіі, канкурэнцыі заняў план. Грамадства атрымала магчымасць, абяпіраючыся на веданне эканамічных законаў, прадбачыць будучае і рабіць яго такім, якім яго хоча бачыць большасць.

Аляксандр ГУБЕР, эканамічны аглядальнік АДН.

Адзін мой знаёмы так расказаў пра Франца Іосіфавіча:

— Я часта бачыў, як людзі добра працуюць. Але каб аж так працавалі — не бачыў. Паслухалі б вы, як хораша пра яго гавораць рабочыя: калі ён мала накапае, у яго прападае настрой. Кажуць, не прапусціць выпадку, калі трэба дапамагчы іншым. А як стаў Героем — ахвоты да працы ў яго яшчэ прыбавілася...

Шмат часу Франц Паташкевіч аддае грамадскай рабоце. Ён настаўнік моладзі і рацыяналізатар. І адначасова не ахвяруе асабістым. Умее цаніць радасць жыцця: падарожнічае на ўласным «Масквічы» альбо адпачывае ў санаторыі ці доме адпачынку. Любіць бавіць час з дзецьмі.

Неяк у адным з курортных гарадоў Паташкевіч пазнаёміўся з амерыканскім фермерам са штата Віскансін. Заморскі госць, убачыўшы Залатую Зорку Франца Іосіфавіча і яго загрубелыя пальцы шырокіх моцных рук, загаварыў:

— О, я бачу: містэр — герой. Я люблю працавітых людзей. Я — фермер. У мяне многа акраў зямлі, многа жывелы. Я таксама многа працую. Ад цямна да цямна. Інакш нельга. Не будзеш камбінаваць, не будзеш круціцца — ферма разваліцца. А гэта страшна, містэр! Гэта жабрацтва, — фермер уздыхнуў. — Вам, савецкім, гэта не зразумець. Вы многа працуеце, але працуеце спакойна, без страху. У вас ёсць хлеб, воп-

ратка, дом, і вам яшчэ даюць узнагароды, ствараюць славу.

Гэта была доўгая і цікавая размова. Амерыканскі фермер не разумеў, навошта эканоміцы гаруча-змазачныя матэрыялы, навошта берагчы машыны — гэта ж не асабістая ўласнасць.

Пагашкевіч, між іншым, паведаміў фермеру, што за апошнюю пяцігодку бясплатна навучыў сваёй спецыяльнасці 21 чалавека.

— Бясплатна?! — пляснуў у далоні фермер. — Няўжо бясплатна?

— Ну, а што тут такога? У нас так прынята: навучыўся сам — навучы іншых, перадай ім сваё майстэрства.

— І вы не баіцеся?

— Чаго?

— Аказацца за бортам. Вы іх навучыце, перадасці сваё майстэрства, навыві і станеце нікому не патрэбным.

Паташкевіч усміхнуўся. — Не, такога не будзе. Вучань спаборнічае з настаўнікам, а не канкурыруе...

Франц Паташкевіч — часты госць школьнікаў. Хлопчыкі і дзяўчынкі іншы раз пытаюцца ў яго, як стаць Героем.

Ну што тут можна адказаць — няма ж ніякіх сакрэтаў! Практична такую славу мае магчымасць здабыць у нас кожны. Вядома, трэба аддаваць сябе справе, любіць яе, не быць абыхвавам да таго, што робіцца навокал. А людзі, грамадства тваю працу ацэняць той высокай меркай, якой яна заслугоўвае.

Лешага з лепшых назавуць Героем.

Артур ЦЯЖКІ.

прызваннем, здольнасцямі, адукацыяй. Нашы законы ўжо тым справядлівыя, што забараняюць непасільную працу дзяцей і падлеткаў, і нават больш таго: абавязваюць моладзь вучыцца, рыхтаваць сябе да плённай стваральнай дзейнасці на карысць усяго грамадства. Іменна гэтыя абставіны і вызначылі далейшы лёс Франца Паташкевіча.

Ажно на трэцім годзе пасля вайны, пераросткам, закончыў ён сем класаў (але ўсё ж такі закончыў!), першым паступіў на торфабрыкетны завод счэпшчыкам вагонаў. Неўзабаве там жа пачаў вучыцца на бясплатных курсах трактарыстаў. Новая спецыяльнасць яму падабалася, і, можа, так бы ён і працаваў, калі б... не ўбачыў эканаватара. Гэтая не вельмі паваротлівая, але магутная машына проста захапіла хлопца, і ён паставіў мэт: навучыцца працаваць на ёй.

І вось ужо шмат гадоў Франц Паташкевіч асушае непраходныя балоты, на якіх лотым буюе збажына, бульба, агародніна, вырастаюць новыя вёскі, калгасы і саўгасы.

— Калі падлічыць, колькі я за апошні час выняў тут зямлі, — разважае Паташкевіч, — атрымалася б цэлая гара. Возьмем сярэдняе — во семдзесят тысяч кубоў на год. Тады за ўвесь час набярэцца два мільёны. Мільён кубоў — гэта недзе дзвесце кіламетраў канавы сярэдняй шырыні ў шэсць метраў. Як ад Астраўца да Мінска і далей.

СТУДЭНЦІЯ ВЫНАХОДСТВА: АД ІДЭІ ДА ЎКАРАНЕННЯ

РЭАЛЬНАСЦЬ НАВУКОВАГА ПОШУКУ

Выкарыстанне новых фільтраў з прасаванага парашку бронзы дало Магілёўскаму аб'яднанню «Хімвалакно» эканамічны эффект у сотні тысяч рублёў. Можна сказаць, што фільтры гэтыя прыйшлі на прадпрыемства неспрэчна з IV выставі навукова-тэхнічнай творчасці моладзі Беларускай ССР, на якой былі прадстаўлены работы 400 студэнтаў з 28 вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі.

— Укараненне ў вытворчасць вынаходстваў студэнтаў не выпадковая з'ява, — расказвае праектар па навуковай рабоце Беларускага політэхнічнага інстытута прафесар Сяргей Бялоў. — Пяцікурснік Міхаіл Маркоўскі, напрыклад, вынайшаў канструкцыю для кіравання тармазнымі сістэмамі, якая дазволіць значна паменшыць тармажны шлях аўтамабіля. А студэнт 2-га курса Ігар Дзякаў, які ўдзельнічаў у выкананні заказу шарыкападшыпнікавага завода, стаў сааўтарам трох вынаходстваў па прыстасаваннях для апрацоўкі шарыкаў...

Навуковай работай у Беларускам політэхнічным займаюцца 90 працэнтаў студэнтаў. Формы іх удзелу ў гэтай рабоце самыя разнастайныя — ад падрыхтоўкі дакладаў аб навішых дасягненнях вучоных да самастойных вынаходстваў. У інстытуце арганізавана навуковае студэнцкае таварыства, створана канструктарскае бюро, працуюць 11 галіновых і 3 праблемныя лабараторыі, дзейнічаюць розныя гурткі, на ўсіх кафедрах праводзяцца навуковыя тэматычныя канферэнцыі. Кіруюць навуковай работай студэнтаў не толькі выкладчыкі інстытута, але і вучоныя Акадэміі навук БССР.

Работу са студэнтамі тут пачынаюць... з экскурсій. Паступаючых у вышэйшую навучаль-

ную ўстанову і першакурснікаў знаёмяць з лабараторыямі, з напрамкамі работы вучоных.

Студэнцкае канструктарскае бюро працуе як самастойная навуковая гаспадарча-разліковая арганізацыя. Аб'ём яго гаспадарчых дагавораў з аддзеламі навукова-даследчага інстытута парашковай металургіі, напрыклад, склаў летась 42 тысячы рублёў, а ў будучым павялічыцца да 100 тысяч.

Здараецца, што ідэя вынаходства зараджаецца ў студэнта яшчэ ў курсавым праекце, затым распрацоўваецца ў канструктарскім бюро ў час вучобы, а стаўшы супрацоўнікам інстытута, нядаўні выпускнік укараняе сваю працоўку ў доследную вытворчасць. Іменна такі шлях прайшоў, напрыклад, малады інжынер Іван Жукоўскі: два яго вынаходствы, работу над якімі ён пачаў студэнтам, ужо выкарыстаны.

За якую б справу ні браліся студэнты ў канструктарскім бюро, яны, магчыма, упершыню сутыкаюцца з рэальнасцю навуковага пошуку. Тым, хто паспяхова вытрымае гэта выпрабаванне, шырока адкрыты дзверы ў навукова-даследчы інстытут.

У не меншай ступені неабходны такі экзамен і тым, хто пасля сканчэння інстытута пойдзе працаваць на вытворчасць. Бо ў сучасных умовах на змену інжынерам-эксплуатацыйнікам прыходзяць інжынеры-даследчыкі. Быць інжынерам — значыць удзельнічаць у навуковых распрацоўках, вынаходзіць і рацыяналізаваць. І сваё інжынернае «баявое хрышчэнне» выпускнікі інстытута атрымліваюць у студэнцкай гадзе.

Міхаіл АРЫСТАЎ.

Першыя метры суролага футра зняты з вязальных машын Жлобінскай фабрыкі штучнага футра. Сёлета тут будзе выпушчана 15 мільёнаў квадратных метраў футра, а к пачатку наступнай пяцігодкі штогадовая вытворчасць яго ўзрастае да 25 мільёнаў квадратных метраў.
НА ЗДЫМКАХ: у падрыхтоўчым цэху; першыя метры жакардавага футра знялі з машын вядзьмак Фота І. ЮДАША.
зальшчыцы камсамолкі Марыя ЛЯМЕШКА (злева) і Ніна ШЫРОКАЯ.

СТУДЕНТ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Пять миллионов студентов обучаются в Советском Союзе. Если к ним приплюсовать почти столько же учащихся средних специальных учебных заведений, выпускники которых по уровню полученного образования не отличаются от выпускников западных колледжей, то статистика будет достаточно красноречивой: почти каждый четвертый студент на земном шаре — советский.

Естественно, завтра они будут во многом определять развитие и прогресс страны во всех сферах жизни. И хотя главная задача студенчества, составляющего в СССР 1/26 часть населения, конечно же, учеба, их участие в жизни общества только этим не ограничивается.

У РУЛЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ

Более тысячи студентов избраны в верховные и местные органы государственной власти — Советы народных депутатов. Конечно, в процентном отношении (в СССР 2,2 миллиона депутатов) эта цифра может показаться незначительной. Однако нужно учесть, что студент в социальном отношении фигура чрезвычайно мобильная — срок подготовки дипломированного специалиста составляет пять лет, что равно сроку полномочий депутата Верховного Совета. А поскольку депутатское кресло избиратели доверяют людям опытным, то и студенты «попадают» в него, как правило, на старших курсах.

Так, например, в 1975 году в Верховный Совет Узбекской ССР была избрана студентка Ташкентского политехнического института Азиза Мунаварава. Летом 1978 года она защитила диплом и, оставаясь депу-

Когда планируется высадка человека на Венеру?
Как скоро будет найдено эффективное средство от рака?
Возможен ли урожай в 500 центнеров с гектара?
Вполне вероятно, что в ближайшем будущем на эти и многие другие подобные вопросы уже практически смогут ответить молодые люди, заполняющие сегодня аудитории университетов и институтов.

татом, начала работать инженером.

Кстати, в Среднеазиатских республиках СССР процент студентов-депутатов несколько выше, чем в среднем по стране. Это объясняется в первую очередь значительным прогрессом здесь, в некогда отсталых районах, высшей школы, а следовательно, и возросшей ролью студенчества. В том же Узбекистане на 10 тысяч жителей сегодня приходится 176 студентов (для сравнения: в Японии — 142, Франции — 149, ФРГ и Англии — 88).

Студенты-депутаты занимаются различными вопросами. Большинство, естественно, работает в постоянных комиссиях по делам молодежи, ведающих вопросами труда, учебы, быта и отдыха юношей и девушек.

В ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

В СССР все большую роль в управлении государством играют массовые общественные организации, что нашло отражение в новой Советской Конституции, принятой в конце 1977 года. Это прежде всего Коммунистическая партия (16 миллионов), профессиональные союзы (123 миллиона), Коммунистический союз молодежи (38 миллионов).

Эти организации есть в каждом высшем учебном заведе-

нии, и в любой из них, особенно в комсомольской, много студентов. Они входят и в выборные органы (комитеты) КПСС, профсоюза, комсомола.

Студенты представлены также и в Центральном Комитете ВЛКСМ, который наделен правом законодательной инициативы, и в ЦК «своего» профсоюза — работников просвещения, высшей школы и научных учреждений.

Далеко не последнее слово принадлежит студентам при решении вопросов развития высшей школы. В законодательстве СССР о народном образовании прямо закреплено их право через свои организации (это, как правило, студенческий совет, учебно-воспитательная комиссия, совет общежития) участвовать в обсуждении вопросов, связанных с совершенствованием учебного процесса, приемом в вуз и распределением на работу, бытом и отдыхом.

И этим правом они успешно пользуются. Так, по предложению студентов факультета кибернетики Киевского университета в программу включен дополнительный курс математики, создан факультатив общественных наук. В прошлом году здесь же по представлению студентов ученый совет, в составе которого, кстати, тоже есть студенты, отстранил от должности пре-

подавателя механико-математического факультета. Основанием послужило неудовлетворительное, с точки зрения аудитории, качество лекций.

ОБГОНЯЯ ВРЕМЯ

Поговорка «всему свое время» уже мало устраивает современных студентов. Еще учась, они стремятся принести конкретную пользу обществу.

За последние пять лет более 2,5 миллиона студентов по традиции, начало которой двадцать лет назад положили будущие физики из Московского университета, в период летних каникул добровольно трудились на крупнейших хозяйственных объектах во всех республиках, краях и областях страны. Только в 1978 году они освоили более 1,3 миллиарда рублей капиталовложений, что превышает годовой бюджет такой республики, как, например, Армения.

Но не только работой на новостройках вносят они свой вклад в развитие страны. Более полутора миллионов занимаются активной научной работой. Особенно популярны и престижны студенческие конструкторские бюро, в которых во внеурочное время будущие специалисты занимаются разработкой собственных научных и технических идей, выполняют конкретные задания промыш-

ленных предприятий. Экономический эффект научного творчества студентов велик — только внедрение в производство многих работ дает миллионы рублей прибыли. Но не менее важен и эффект моральный. Будущие специалисты на практике проверяют свои силы, учатся вырабатывать самостоятельные решения, ощущают собственную социальную полезность.

ЗА МИР И ДРУЖБУ

Портрет советского студента был бы далек от завершения, если не добавить еще один «штрих» — участие в борьбе за мир, дружбу и социальное сотрудничество. Только в мирном будущем видят завтрашние математики, историки, экономисты возможность применения своих знаний и опыта. Иными словами, всему тому, ради чего учатся сегодня.

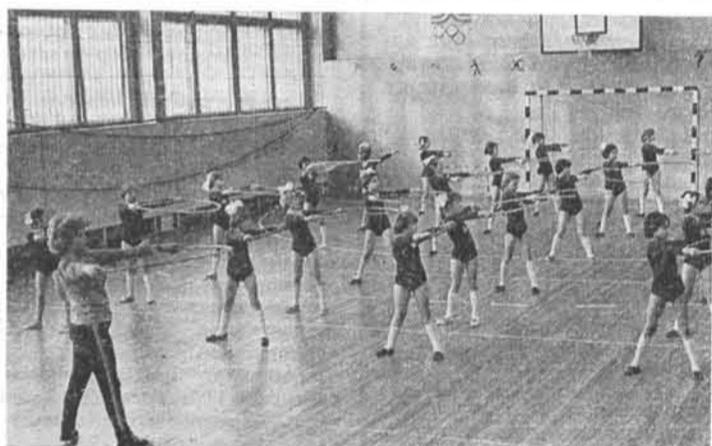
Так, одни из скромной стипендии переводят деньги в Фонд мира, другие перечисляют туда значительные суммы заработанные во время каникул в строительных отрядах.

Однако вклад студентов в дело мира не ограничивается материальной поддержкой. Они обсуждают «жгучие» проблемы планеты, участвуя в таких крупных международных акциях, как Европейская конференция молодежи и студентов по проблемам разоружения, Европейская встреча молодежи и студентов «За мирный мир, безопасность, социальное развитие и социальный прогресс», во Всемирных фестивалях, последний из которых собрал в Гаване более 20 тысяч юношей и девушек из 145 стран всех континентов.

Владимир ЕГОРОВ, АПН.

ПАКУЛЬ ДАРОСЛЫЯ НА РАБОЦЕ

Всясьля пералізы званка ўварваліся ў класы — урокі закончыліся. Але вучні мінскай школы № 2 дамоў не спяшаюцца. Пакуль бацькі на рабоце, дзеці ад першага да сёмага класаў знаходзяцца тут цэлы дзень. Пад наглядом настаўнікаў яны выконваюць дамашнія заданні. Тут жа праводзяць і свой вольны час.

Адразу пасля заняткаў усіх чакае смачны абед у сталовай. А потым — прагулкі, гульні, цікавыя заняткі. Гурткаў у школе

нямала. Таму хлопчыкам і дзяўчынкам не цяжка знайсці справу па душы.

Многія першакласнікі займаюцца ў гуртку мяккай цацкі. Вучні сёмых класаў старанна развучваюць складаныя «па» на занятках гуртка бальных танцаў. А хіба не цікава шыць прыгожыя сукенкі, блузкі, фартушкі! У такім узросце нельга абысціся без казкі. Прыходзіць і яна да дзяцей у час маляўнічых прадстаўленняў школьнага ляльчанага тэатра.

Вучні стараюцца, каб прыгожы і ўтульны быў іх школьны дом. Яны з задавальненнем дзяжуряць у сталовай, падтрымліваюць парадак у класах, дбаюць, каб прыгожа былі аформлены кабінеты. На школьнай тэрыторыі імі высаджана каля 600 дэкаратыўных і пладовых дрэў, сотні кустоў.

— Разумна арганізаваная другая палавіна дня дазваляе дзяце карысна праводзіць вольны час, больш поўна рас-

крываць свае здольнасці, — гаворыць дырэктар школы Валянцін Фінкевіч, — а настаўнікам — лепш пазнаць сваіх падрачных, дабівацца ад іх не толькі добрага засваення праграмы, але і больш паспяхова ўплываць на маральнае развіццё дзяцей.

НА ЗДЫМКАХ: у 1 «Б» ідзе ўрок. Займаецца з малымі педагог Валянціна ЧАРНЯЎСКАЯ; заняткі ў секцыі акрабяткі вядзе педагог Лілія Ці-

ТОВА; выкладчык тэхнічнай працы Анатоль КІСЯЛЕЎ з першакласнікамі Сашам ГУРАВАМ; у школьным музеі дзеці знаёмяцца з работамі якія прадстаўлены на конкурс «Мінск у двухтысячным годзе» у пакоі для гульні — першакласнікі.

Фота Г. СЯМЕНАВА.

FIVE interlinked neon rings shine brightly over Minsk, capital of Byelorussia; the Olympic emblem is virtually everywhere in the city: on posters, on the numerous national souvenirs. Minsk is one of the five Soviet cities that will host the 22nd Olympic Games. Here is what Stanislav LUKASHEVICH, Chairman of the Executive Committee of the Minsk City Soviet of People's Deputies, told our correspondent Vyacheslav Khodosovsky about how Minsk and the whole Republic are preparing for the event.

Anticipating my question, Stanislav Lukashovich said: "First, I'll give you the answer to the question journalists ask me most often — 'Why was Minsk chosen as an Olympic host city?'"

"The reason for this doesn't only lie in its favourable geographic position — on the way to Moscow. Our capital has, in fact, rich sporting traditions, and Byelorussian athletes could very well form a symbolic all-star team including national, Olympic, world and European champions in almost any sport you care to think of.

"In as early as 1952, when Soviet athletes took part in the Olympic Games for the very first time, there were six Minsk athletes on the USSR team, and at the last Olympics in Montreal people from our Republic earned the USSR team 50 points, winning 12 medals, including five golds.

"The names of the Olympic champions in free-style wrestling, Alexander Medved; in gymnastics, Olga Korbut; in fencing, Tatyana Samusenkova; in sharpshooting, Alexander Gazov, and a host of others are known the world over. I'd like to stress here that their success was only possible because of the tremendous emphasis we place on sports. Today, for example, one Minsk resident in three, i.e., 400,000 people, goes in for sports on a regular basis. Altogether there are 3,000,000 athletes in the Byelorussian SSR, so coaches have a very wide choice of talent available.

"But there is another important reason for the choice: Minsk has excellent sports facilities ready and waiting. There are 2,200 of them, including a number of large stadiums, over 300 gyms, 20 swimming pools, masses of volleyball and basket-

balls courts, and ice-hockey and skating rinks."

"But will more be built for the Olympics?"

"Indeed, building work is in full swing on the new facilities, and a lot of reconstruction work on the already existing ones is also going on. Our main stadium — Dynamo Stadium — is to be reconstructed, first of all. It will

honour, and the centres for communications, for the press, and for adjudication and information equipment, as well as the commentators' cabins, and the various services rooms will be fully decked out with the latest equipment. The new lighting towers with their high-capacity floodlights will be an aid for the colour TV broadcasts."

ball pitches in due course. By the time the Olympics start, a games grounds, six tennis courts with special covering, another all-purpose gym and a sports complex will have been added. The telephone network will be modernized to ensure stable local and international calls.

"The participants in the Games will also have at their disposal the already modernized Traktor Stadium and a new sports complex, at present being built, with 20 football pitches."

"What will Minsk do to welcome the guests?"

"As always, we will offer them our traditional Byelorussian hospitality and cheer. We expect some 11,000 guests from home and abroad. They will be accommodated in the Yubileynaya, Minsk and other hotels, and student hostels will also be equipped to accept guests.

"I think our various service facilities will also be up to par. At the restaurants, cafes and dining-rooms the guests will be able to taste our national dishes which are very rich and original. Our top performing groups and soloists, including the well-known Pesnyary group and the Khoroshki folklore dance ensemble, are already working on special concerts.

"Besides Minsk, we should also like our guests to see other places in the Republic."

"The Olympics is a great event not only for Minsk but also for the whole Republic, isn't it?"

"Certainly, and the whole Republic is taking part in preparing for it. You see, there is a motorway that starts at Brest and then crosses the whole of Byelorussia, and it is along this route that the bulk of the Olympic guests coming by road will travel to Moscow. At the moment a lot of major work is being done on it. New sections are being built and old ones are being reconstructed, and a number of service stations are going up along it. With the flyover intersections, the four lanes, and automatic control services cars should be able to travel at speeds of up to 130 kph.

"Then, some 30 Byelorussian enterprises have been granted the right to produce Olympic goods, and they are turning out a host of souvenirs in cut-glass, porcelain, and the traditional national materials — flax, straw, and wood."

MINSK

Out to Give a Real Welcome

The project of Hotel "Byelorussia" that will be built for the guests of the Olympics.

be used for the preliminary matches in the football tournament and for one of the quarter-finals matches. The representatives of the International Federation of Association Football, led by its President, Mr. Havelange, were impressed by the stadium which will be able to seat 50,000 after the reconstruction. The stands and entrances will be modernized, and the stands for the press and guests of

"Where will the footballers train?"

"At the Staiki sports camp in a picturesque Minsk suburb where the USSR teams have been training for several years now before important matches. This will serve as a branch of the Olympic Village in Moscow. The camp has several gyms, including an all-purpose one, a track-and-field complex, and a boating station, and will have eight foot-

BYELORUSSIAN HAND-WOVEN TOWELS

Hand-woven towels from rural areas in the southeastern part of Byelorussia have won prizes and diplomas at many exhibitions in the Soviet Union and gold medals at the World Fairs in Montreal and Osaka.

These beautifully ornamented linen towels are woven on a small wooden loom, called a krosny, in the same way as they were made centuries ago; the art of weaving them has been passed on from mother to daughter through the generations. Each weaver creates new designs of her own. You will never see two of these decorative towels that look exactly alike. A weaver never repeats either anyone else's design or one she has used herself.

Although the towels usually have only three colours they are very attractive. The warm, optimistic combinations of white, red and black are charming.

Towels of this kind are the main decorative element in Byelorussian rural homes. Housewives use them to frame a mirror or a photograph, to drape over a TV set, or to cover a cradle. City dwellers also decorate their homes with them. Hand-woven towels play a part in the wedding ceremony. A hand-woven towel presented by a bride is a treasured gift. People judge a bride's industry, skill and taste by the towels she weaves.

As in days of old, the click of small wooden looms can be heard in villages during the long autumn and winter evenings, while outside the rain pours down or snowflakes are whirled about by the wind.

Later, on a fine spring day, the women go down to the river, wearing new hand-woven, ornamented blouses and skirts, as on a holiday, to rinse their new towels.

Emilia TISHKINA

March. Photo by K. Yakubovich.

WHAT? ● HOW? ● WHY? ● WHAT? ● HOW? ● WHY?

COMRADELY COURTS

Our society has set itself the task of bringing up a highly conscientious, moral and educated man. Much has been done in this respect in the sixty years that have passed since the foundation of the Socialist state. The Soviet people have acquired a lot of high qualities that markedly differentiate them from the citizens of exploiting societies. However, there remains much to be done, for as long as there exists crime, there are people who fail to abide by the moral code, break the law and rules of communal life.

Different state and public institutions, among them comradely courts, are carrying on educational work among the population.

Comradely courts are a public organization which is called upon to bring up people in the spirit of a communist attitude towards work and socialist property, observance of the rules of socialist communal life. They are also called upon to encourage among the Soviet people a feeling of collectivism and comradely mutual aid, self-respect and respect for the honour of other people. Comradely courts investigate cases concerning production, everyday life, misdemeanour and other cases when the law is set at defiance. These courts exercise their functions by exerting their influence and that of the other people of the community on law breakers. The principal aim of comradely courts is to foresee and prevent misdemeanour.

Comradely courts are set up at plants and factories, collective-and state-farms, higher and secondary educational establishments. In a word, they are set up in all working collectives where there are more than 50 people employed. The very word «comradely» clarifies the composition of the courts in question. The members of these courts are elected from among the most experienced and respected people both in everyday life and work — workers, employees, collective farmers and pensioners — for a two-years' term by open ballot. In short, comradely courts are made up of people who are respected and trusted by their collectives. The number of people elected to comradely courts may vary from 5 to 17, depending on how large the collective is.

What are the cases comradely courts usually deal with? Let us examine some examples to put it across.

In Smolevichi, for example, the superintendent of a poultry farm construction site used a state car to go to Mogilev, to a wedding party. To this end, he has drawn the trip sheet as if he had used the car to give a lift to the delegates to the trade-union conference that was to have been convened in Minsk. The comradely court publicly censured him and made him defray the expenses.

Collective farmer N. from the Andreyev collective farm, Shklov district, would drink hard, misbehave in public places and insult women. The comradely court had to investigate these cases of immoral behavior. Ten collective farmers witnessed against him. He pleaded guilty and promised to reform, which he did, and the comradely court did not punish him.

Thus, comradely courts inquire into the most diverse matters: truancy; careless work; violation of safety rules; pilferage of state, public or private property; petty hooliganism; drinking in public places; abuse of women, etc. In general, comradely courts investigate cases of petty offences and lawbreaking. The aim of comradely courts is to exert public influence on petty offenders in order to forestall more serious cases and see to it that petty hooliganism does not develop into criminal offence. Again, the fact that the judges are elected from among the people the 'defendant' works with or lives next doors is of great importance. Their influence, as a rule, is very effective. It is not without reason that the people say «When a thousand people points to a scoundrel, he will die».

The disciplinary measures that a comradely court may take depend on the defendant's guilt. He may be made to ask for pardon in public, reprimanded, publicly censured or fined 10—50 roubles. Very often no punishment is required at all, since the very appearance of the 'defendant' before his fellow workers produces the required effect.

There may, of course, be cases when comradely courts are mistaken about declaring a punishment. In this instance, the defendant and his friends may apply to the comradely court or the public procurator to have his case re-examined. Comradely courts are supervised by trade-unions and local Soviets of Working People's Deputies.

У ДЗЯЦІНСТВЕ МАЛЯВАЦЬ ПАВІННЫ ЎСЕ

Разнастайныя выстаўкі дзіцячага малюнка адбываюцца ў СССР штогод. Дзяцей вучаць маляваць ужо ў яслях і дзіцячых садах, а затым — у школе. Вучаць для таго, каб развіць мастацкі густ.

У апошнія гады ўсё больш інтэнсіўна ўзнікаюць новыя мастацкія студыі пры Палацах і Дамах піянераў, ствараюцца дзіцячыя аб'яднанні пры народных промыслах, дзіцячыя карцінныя галерэі... Толькі ў Расійскай Федэрацыі — самай буйной з савецкіх саюзных рэспублік — цяпер налічваецца больш як 600 дзіцячых мастацкіх школ.

Выстаўкі дзіцячага малюнка прыцягваюць увагу самай шырокай публікі і наведваюцца нараўне (калі не сказаць — больш) з аглядамі прафесійных мастакоў.

Гульня фантазіі, жанравае і стылістычнае багацце, якія так радуюць глядача на гэтых выстаўках, выяўляюць не толькі разнастайнасць почырку юных. За такой разнастайнасцю прасочваюцца і розныя падыходы пры рабоце з дзецьмі.

Увогуле кажучы, такіх асноўных падыходаў два. Адзін — пункт гледжання мастака, другі — педагога. Мастак прагне захаваць наўнасць, свежасць дзіцячага почырку, ён лічыць гэтую творчасць мастацтвам, яго цікавіць перш за ўсё сам дзіцячы жывапіс. Галоўная мэта педагога — развіць творчае мысленне, для яго больш важна само дзіця, а не «прадукт яго выяўленчай дзейнасці».

Калі адкінуць крайнасці, то, думаецца, маюць рацыю абодва падыходы. Іменна на аснове гэтых вывадаў распрацоўваецца цяпер метадыка мастацкага выхавання. Яна знайшла ўжо, у прыватнасці, сваё ўвасабленне ў дзейнасці Дзіцячай карціннай галерэі ў Ерване — першай такой пастаяннай галерэі ў СССР.

У 1968 годзе тут адкрылася выстаўка дзіцячай творчасці навучэнцаў 65 школ і мастацкіх студый горада. За два тыдні яе наведалі 120 тысяч чалавек. Паспех выстаўкі пераканаў гарадскія ўлады, і ў сакавіку 1970 года ў сталіцы Арменіі адкрылася Дзіцячая карцінная галерэя, якая неўзабаве заваявала міжнародную вядомасць. Прычым фонды гэтага збору хутка папаўняюцца.

— Перад намі паўстала пытанне, — гаво-

рыць дырэктар галерэі Н. Агаміран, — быць толькі музеем і, аб'явіўшы дзіцячую творчасць мастацтвам, ствараць экспазіцыю па ўзроставых прыкметах ці пайсці на дапамогу школе, якая прапагандуе тую або іншую метадыку малявання. Мы свядома выбралі сярэдні шлях, далучаючы педагога да эстэтычных поглядаў на дзіцячую творчасць і адкрываючы мастакам багацце магчымасцей выхавання праз мастацтва.

Гэты шлях характэрны сёння для многіх дзіцячых галерэй у краіне.

А як ідуць справы з удасканаленнем мастацкага выхавання ў школе?

Вось ужо некалькі год у шэрагу савецкіх школ праводзіцца эксперымент, мэта якога — даць новую праграму і метадыку заняткаў па выяўленчаму мастацтву з вучнямі ўсіх класаў. Да 1980 года павінна быць распрацавана і эксперыментальна правярана адзіная сістэма эстэтычнага выхавання навучэнцаў у сярэдняй школе. Акадэмія педагогічных навук СССР і Саюз мастакоў СССР сумесна праводзяць навукова-практычную работу ў базавых школах, размешчаных у розных канцах краіны, вывясляюць, як засвойваюць дзеці прапанаваную ім новую праграму, якія раздзелы ў ёй трэба расшырыць, якія выключыць.

— Калі ў першых — трэціх класах, — гаворыць сакратар праўлення Саюза мастакоў СССР Б. Няменскі, — мы зможам даць дзецям асновы мастацкага ўспрыняцця, у чацвёртых — сёмых — мастацкую адукаванасць, валоданне разнастайнымі сродкамі адлюстравання, то ў восьмых — дзесятых класах мы павінны прывіць моладзі асновы мастацкай культуры.

І яшчэ аб адным аспекце дзіцячай творчасці.

На адкрыцці Міжнароднай выстаўкі дзіцячага малюнка ў Маскве віцэ-прэзідэнт Акадэміі мастацтваў СССР В. Кеменаў гаварыў аб «рэалізме» і «інтэрнацыяналізме» дзіцячых малюнкаў. Дзіцячая непасрэднасць набліжаецца часам да самай узвышанай публіцыстыкі, яна прымушае задумацца дарослых, заклікае да іх розуму, пацукі і гонару...

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

Выступае Дзяржаўны народны хор БССР.

Фота У. КРУКА.

МЕЛОДЫ ПАРЬСЬКІХ СЯБРОЎ

З поспехам прайшлі на Гродзеншчыне гастролі Беларускага ансамбля песні і танца «Курпе зелён». Самадзейныя артысты ПНР выступілі ў абласным цэнтры, Лідзе, калгасе «Кастрычнік» Гродзенскага і рабочым пасёлку Дзітва Лідскага раёнаў.

— Наш прыезд, — сказаў кіраўнік калектыву Ежы Срадоўскі, — прадугледжан планам культурнага абмену паміж Беларускай і Гродзенскай вобласцю. Ён з'явіўся таксама адказам на нядаўнія паспяхоўныя гастролі ў Польшчы народнага ансамбля песні і танца «Лідчанка». Такія кантакты ўзаемна ўзбагачаюць, яшчэ больш умацоўваюць дружбу паміж нашымі народамі.

Сувязі паміж мастацкімі калектывамі ПНР і Гродзеншчыны сталі традыцыйнымі.

ПАЛЫН ДАРОГІ НАШЫ

НЕ ПАКРЫЎ

У аўтабіяграфіі, змешчанай у кнізе «Вытокі песні» (Мінск, 1973 г.), беларускі паэт, літаратурны крытык і літаратуразнавец, доктар філалагічных навук, прафесар Ташкенцкага рэспубліканскага інстытута рускай мовы і літаратуры Сцяпан Ліхадзіеўскі пісаў: «Няхай доўга яшчэ жыве Станіслаў Шушкевіч. Гэта мой друг на дзесяцігоддзі. Знаёмства завязалася пры паступленні ў Мінскі белпедтэхнікум, а дружба расцвіла, калі мы абодва сталі студэнтамі».

Студэнтамі мы сталі восенню 1926 года. А 9 мая 1927-га, у дзень, калі С. Ліхадзіеўскаму споўнілася 16 год, мы сфатаграфаваліся і на адвароце карткі напісалі: «Хай памяць аднаго аб другім палыном не зарастае».

Наша дружба была непарушнай аж да 14 лютага 1979 года, калі прыляцела да мяне жалобная тэлеграма з Ташкента.

С. Ліхадзіеўскі яшчэ напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны пераехаў у сталіцу Узбекістана. Тут ён вучыўся, з 1942 года працаваў выкладчыкам пры кафедры ўсеагульнай літаратуры Ташкенцкага педінстытута, а з 1967 года загадваў кафедрай замежнай літаратуры ў Рэспубліканскім педінстытуце рускай мовы і літаратуры.

Якуб Колас у час вайны пісаў Міхасю Лынькову, што 9 красавіка 1943 года ў Ташкенце педагагічны інстытут наладзіў з ім сустрэчу, што ініцыятарам вечара быў Сцяпан Ліхадзіеўскі. Народны паэт канчае свой ліст наступнымі радкамі: «Каб ты пабачыў яго — які гэта слаўны, культурны, асвечаны чалавек. Ты запомні яго. Калі мы падарома на сваю зямлю, а гэты час, я ўпэўнены, не за гарамі, — то Ліхадзіеўскага трэба выклікаць. Ён будзе залатым работнікам у галіне мастацкай навукі і справы».

У першы год Вялікай Айчыннай вайны Сцяпан Ліхадзіеўскі абраніў кандыдацкую дысертацыю, якая называлася «Гума-

нізм Анатоля Франса». Гэта адбылося ў той час, калі нямецкія фашысты палілі на кастрах творы вялікага пісьменніка.

Доктарскую дысертацыю «Творчасць Анатоля Франса і праблема крытычнага рэалізму ў французскай літаратуры канца XIX — пачатку XX стагоддзя» абараніў ён у 1965 годзе на вучоным савеце Інстытута сусветнай літаратуры імя М. Горкага Акадэміі навук СССР.

Шырока вядомы крытычныя артыкулы С. Ліхадзіеўскага пра творы шматнацыянальнай савецкай літаратуры, у тым ліку і беларускай. С. Ліхадзіеўскі знаёміў рускага чытача з узбекскай класічнай і сучаснай савецкай паэзіяй, перакладаў вершы на рускую і беларускую мовы.

С. Ліхадзіеўскі з'яўляецца аўтарам і некалькіх зборнікаў уласных вершаў.

Дзе б мы ні былі, заўсёды знаходзілі час, каб абмяняцца з ім пісьмамі. Не адзін раз прыязджаў ён да мяне ў гасці.

Апошняя сустрэча адбылася ў Ташкенце 1 красавіка 1974 года. С. Ліхадзіеўскі чытаў мне пераклады з узбекскай мовы і свае арыгінальныя вершы. Мы хадзілі па цудоўнай узбекскай сталіцы і на добры ўспамін сфатаграфаваліся каля літаратурнага музея Наваі.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: С. ЛІХАДЗІЕЎСКІ (справа) і С. ШУШКЕВІЧ ля музея Наваі.

Юныя мінчане могуць развіваць свае мастацкія здольнасці ў шматлікіх гуртках і студыях, што працуюць у школах, Дамах піянераў, а апошнім часам пачалі стварацца і пры домакіраўніцтвах. Творчасць дзяцей заахвочваецца бацькамі і настаўнікамі — рэгулярна наладжваюцца выстаўкі лепшых работ. Экспазіцыі бываюць рознага «маштабу» — студыйныя, гарадскія, рэспубліканскія, усесаюзныя. Трапляюць малюнкi беларускіх школьнікаў і за мяжу. НА ЗДЫМКАХ: работы дзяцей, якія займаюцца ў мастацкай студыі пры домакіраўніцтве № 34 г. Мінска. Андрэй ТУМАС (12 год). «Заслаўе»; Іра КУПАВА (9 год). «Стары Мінск»; Таця ІВАНОВА (8 год). Ілюстрацыя да беларускай народнай казкі «Каток — залаты лабок».

КАЛГАСНЫ АНСАМБЛЬ— ДЫПЛАМАНТ ВДНГ СССР

Пры краснапольскім раённым ДOME культуры, што на Магілёўшчыне, створаны театр аматараў мастацкага чытання «Факел». Самадзейны калектыв паказваў сваю першую работу — літаратурна-музычную кампазіцыю «Кастрычніна нязгаснае святло», у аснову якой пакла-

дзены творы беларускіх паэтаў Янкі Купалы, Цёткі, Міхася Чарота, Паўлюка Труса, Генадзя Бураўкіна, Сяргея Грахоўскага, Аляксея Пысіна, Кастуся Кірэнікі.

Склаў кампазіцыю і ажыццявіў яе пастаноўку стваральнік театра аматараў мастацкага чытання, выкладчык рэжысуры і майстэрства анцэра Магілёўскага культасветвучылішча імя Н. Крупскай В. Ермаловіч.

На абласным аглядзе-конкурсе чытальнікаў і калектываў мастацкага чытання театр «Факел» за гэту кампазіцыю ўзнагароджаны спецыяльным дыпламам абласнога аддзялення Беларускага тэатральнага аб'яднання, ён вылучаны для ўдзелу ў рэспубліканскім свяце паэзіі.

ДЗЕЦЯМ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

«Міжнародны год дзіцяці» — такой тэме прысвечана выстаўка, якая арганізавана работнікамі навукова-тэхнічнай бібліятэкі Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту ў Гомелі. У чатырох яе маляўніча аформленых раздзелах — «Дзеці — наша будучыня», «Шчаслівае дзяцінства», «Тры вога за іх лёс», «Дзецім планеты — мір!» — багата прадстаўлена дакументальная, навукова-папулярная літаратура, артыкулы з часопісаў, фотаілюстрацыі.

ПРАЗ ПРЫЗМУ СТАГОДДЗЯЎ

Францыск Скарына... Выдатны асветнік, гуманіст, патрыёт, таленавіты мастак. Ён прысвяціў сваё жыццё адзінай мэце — «чинити добрыя дела и в них богатится», «оставивши в науце и в книгах вечную память и славу свою». Жыццё Скарыны — подзвіг, дзейнасць яго — слава і гонар беларускага народа. Нашчадкі беражліва ўшаноўваюць спадчыну свайго вялікага суайчынніка. Літаратуразнаўцы і гісторыкі, пісьменнікі і паэты, жывапісцы і скульптары, кінематографісты і дзеячы тэатра, звяртаючыся да асветніцкай дзейнасці Скарыны, услаўляюць гераічнае мінулае нашага народа, выяўляюць яго сувязь з сучаснасцю.

Заканмерным для беларускай сцэны з'яўляецца зварот да гэтага вобраза на новым этапе развіцця мастацтва. Драматург А. Петрашкевіч стварыў п'есу «Напісанае застаецца», прэм'ера якой пад назвай «Францыск Скарына» (рэжысёр У. Караткевіч) адбылася ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры.

Сцэнаграфія М. Якуніна адразу ж уводзіць глядача ў атмасферу далёкага мінулага, якое вызначаецца не бытавымі этнаграфічнымі падрабязнасцямі, а ўмоўным мастацка-вобразным вырашэннем сцэнічнай прасторы. Змрочная, шэрая суперзаслона складаецца з трох чарак, якія нагадваюць шчыты нямецкіх рыцараў. У цэнтры яе крыж і меч — сімвалы цемрашальства і насілля. Па ходу дзеяння яркі прамень будзе высвечваць асобныя дэталі інтэр'ера: драўляны стол з лаўкамі — карчма Іахіма; крэслы з высокімі спінкамі — пакой вучонага-багаслова Марціна Лютэра; «інтымную» шырму — палац папскага нунцыя.

Ідэйным цэнтрам спектакля становіцца сутыкненне розных ідэалогій, светапоглядаў, розных жыццёвых пазіцый. Выканаўца галоўнай ролі В. Смірноў адмаўляецца ад рэалістычна-бытавой абмаляўчонасці характару. Яго герой стрыманы ў знешніх праявах пачуццяў, высакародна спакойны, засяроджаны на сваім роздуме. Акцёр дакладна перадае вельмі важную думку, якая «чытаецца» ў п'есе і выразна гучыць у спектаклі, — любоў Скарыны да свайго народа, яго адданасць радзіме, немагчымасць знайсці шчасце па-за сваім духоўным імкненнем. Верай і надзеяй у светлую будучыню напоўнены адказ Скарыны Лютэру: «Вы недаацэньваеце мой народ, яго патрыятычных перакананняў і пачуцця вялікай уласнай годнасці. Вы не ўлічваеце, што ён не сірата сярод чужынцаў, што ў яго, як ва ўсіх добрых людзей, ёсць браты. Вы не ведаеце і не ўяўляеце, што на Белае Русі выспелі перадумовы для таго, каб застацца сабою і абараніць нашу годнасць, нашу веру і нашу радзіму».

Ідэя патрыятычнай годнасці сына народа Францыска Скарыны раскрыта артыстам выразна і ўсхвалявана.

Носьбітамі перадавых гуманістычных ідэалаў свайго часу, народнай мудрасці і духоўнасці з'яўляюцца ў спектаклі Скарынавы сябры: адважны і смелы Мікола Гусоўскі, мужны і крыштальна сумленны Юры Адвернік, самаадданы і верны Пётр Мсціславец, пшачотная і прывабная Маргарыта. Адарванія ад Радзімы, яны не страцілі сувязі з роднай зямлёй, народам. Верныя папелчнікі Скарыны, яны гатовы без хістанняў аддаць за высакародную справу самае дарагое — жыццё.

Супрацьстаяць Скарыне ў спектаклі Марцін Лютэр і заступнік каталіцызму папскі нунцый. Лютэр — фанатык, апантаны ідэяй распаўсюджвання пратэстанцтва ва ўсім свеце. Ён імкнецца перацягнуць на свой бок Скарыну, чый вялікі аўтарытэт дапаможа пранікненню лютэранства, ці, дакладней, «нямецкага духу» на зямлю славян. Лютэр мае моцны характар, ён чалавек валявы, увесь нібы спружына — нацягнуты, гатовы ў любы момант нанесці рашучы ўдар. Ён абяцае Скарыне тут, у Нямеччыне, рай зямны — абсталёваную друкарню, кафедру ва ўніверсітэце, жонку-прыгажуню. І за ўсё гэта патрабуе зусім «дробязь» — адрачыцца ад Радзімы, ад мовы, ад сваіх ідэалаў.

Калі асноўнымі прыёмамі, якімі Лютэр «спакушае» Скарыну, з'яўляюцца сіла і націск, зусім інакш дзейнічае папскі нунцый. Лагодны і спагадлівы, хцівы і крывадушны, ён аплятае Скарыну патокам ліслівых слоў, падманымі абяцаннямі. Толькі вочы — злосныя, калючыя, палаючыя нянавісцю, выдаюць унутраны стан вярхоўнага ката інквізіцыі.

Своеасаблівы апафеоз чалавечай дэградацыі, бездухоўнасці і маральнай разбэшчанасці — вобраз Іахіма. Нібы хамелеон, скідае ён нязручную скуру і, мяняючы рэлігію і гаспадароў, становіцца Джавані і Іаанам, Ісакам і Ахметам. Вельмі трапны пластычны малюнак ролі знаходзіць артыст В. Смачнеў: быццам змрочны прывід, непрыкметна з'яўляецца ён то ў рэзідэнцыі Лютэра, то ў цытадэлі інквізіцыі, то ў карчме. Хцівы і падазроны, ён піша даносы, пляце інтрыгі, здраджвае ўсім і кожнаму. І ўсё дзеля адзінага бога — золата. Толькі аднойчы, у сцэне спакушэння Маргарыты, мы заўважаем у Іахіма праяву шчырых чалавечых пачуццяў. Але якім нічкеным і агідным будзе выглядаць яго пажадлівае каханне побач з чысцінёй і сумленнасцю Маргарыты! Гэты чалавек, можа быць, упершыню ў жыцці зразумее, што не ўсё прадаецца і не ўсё купляецца ў свеце.

Не здолеўшы паасобку зламаць дух Скарыны, былыя ворагі аб'ядноўваюцца. Ды дарэмныя іх намаганні: на іх баку сіла, на яго — ісціна.

Вынаходліва вырашана рэжысёрам У. Караткевічам сцэна суда інквізіцыі. Скарына, згубіўшы прытомнасць, трызніць, і ў яго ўяўленні ўзнікаюць вобразы Максіма Грэка, Томаса Мюнцэра, Мікалая Каперніка. Яны з'яўляюцца побач са Скарынам, каб падтрымаць яго ў цяжкую хвіліну жыцця. Гэтым сцвярджаецца інтэрнацыянальная еднасць перадавых ідэй усяго свету.

Першая пастаноўка арыгінальнай п'есы заўсёды абуджае жаданне зразумець і вызначыць значэнне гэтай падзеі для глядачоў, для нацыянальнага мастацтва. Гродзенцы прачыталі цікавую старонку гісторыі беларускай культуры. Гэта патрабавала ад творчага калектыву вялікага напружання сіл. Паглыбіўшыся ў стагоддзі, тэатр асэнсоўвае праблему далёкага мінулага з пазіцыяй сённяшняга дня — чалавек вялікі, калі ён свядома і аддана служыць высокім ідэалам свайго народа, свайго часу. Гэта думка ўспрымаецца глыбока і натуральна з таго мастацка-сцэнічнага відовішча, што прапануе нам тэатр у горадзе над Нёманам.

Тамара ГАРОБЧАНКА.

Гаворачы пра яго паэзію, крытыкі часта праводзяць аналогіі з творчасцю Вінакурава, Ваншэнкіна, Дудзіна і іншых сучасных рускіх паэтаў, падкрэсліваючы пэўную блізкасць, агульнасць некаторых матываў. Падобныя параўнанні, безумоўна, у многім апраўданы. І ўсё ж Аляксея Пысін як паэт — глыбока індывідуальны. Яго цяжка ды і немагчыма зблытаць з іншымі таленавітымі прадстаўнікамі як беларускай, так і ўсёй савецкай паэзіі. Адметнасць яго таленту ў надзвычайнай чалавечнасці, у той дабраце,

Апошнім часам у паэзіі А. Пысіна асабліва паглыбіліся матывы вернасці грамадзянскаму абавязку. Наступае той момант, калі чалавек тысячаімі пцёй — сацыяльнымі, грамадскімі, маральна-этычнымі — адчувае сябе звязаным з клопатам усяго чалавецтва. І прыходзіць да яго радаснае адкрыццё: яго сэрца б'ецца ва ўнісон з мільёнамі іншых сэрцаў: «Здаецца, устаў я рана-рана, пайшоў па сцежцы луговой, ды хтосьці ўжо ступаў па ёй, раса пазбіта і стаптана. Здаецца, лёг я позна вельмі, ды чуў праз сон, як

ПАД ЗНАКАМ ДАБРАТЫ

якая жыве ў характары ад самага нараджэння. Чуласць гэтая праяўляецца ў абвостранай сканцэнтраванасці думкі, у яе глыбокім сацыяльным напэўненні, у імкненні адчуваць сувязь часоў.

«Мне ў жыта хочацца ўвайсці, мне вечнасцю здаецца жыта», — прызнаецца лірычны герой паэта. І адкрывае нам сваю душу, дае адчуць, зразумець, што ў гэтым старым і вечна маладым свеце, які называецца жыццём, ёсць спрадвечныя ісціны, правільна зразумешы сутнасць якіх, можна поўна адчуць сваю патрэбнасць на зямлі.

Даверлівая душэўная адкрытасць, маральная чысціня лірычнага героя А. Пысіна асабліва адчуваюцца ў нядаўняй кніжцы паэта «Ёсць на свеце мой алень». Выпушчанай рэспубліканскім выдавецтвам «Мастацкая літаратура». Верш, які даў назву зборніку, — ключ да правільнага разумення не толькі ідэйна-мастацкай задумкі менавіта гэтай кніжкі, але і ўсёй творчасці Аляксея Пысіна.

Вось гэты невялікі верш, у якім трывога за наш заўтрашні дзень гучыць перш-наперш як непакой за ўсё жывое.

Ёсць на свеце мой алень,
Ёсць і гэткае маленне:
Будзь заўсёды у алены
Цёмны мох і светлы дзень!
Вы, разумныя браты, —
Я і сам страляць умею —
Дайце жыць майму аленю
Пад галінкай дабрата.
Вось у цішыні лясоў
Ліст трапеча счыраванелы.
Можа, гэта страх алены
Тут асінка ўзышоў?
Я іду, іду між дрэў
Па асінавай алеі.
Мне пабачыць бы алены...
Зноў я чую блізка стрэл.

Адчуванне сябе маленькай часцінкай прыроды гучала ў А. Пысіна і раней. Помніце? «І штосьці ад дрэва ў мяне, і штосьці ад птушкі журботнай. І штось замірае употай, і штось ажывае ва мне». А гэта сказана ўжо сёння: «У істочку той, якою быць не выпала, сябе адчуў хоць зрэдку, чалавек!»

І пачуццё нейкай маральнай віны — не сваёй, а чужой, якая ўспрымаецца больш балюча, чым сваё, — кладзецца на сэрца лірычнага героя.

і пасля, натужна ўздрыгвала зямля, чыесці крокі ўсё грэмелі...»

Былы воін-франтавік, А. Пысін у новай сваёй кнізе зноў успамінае пра вайну. Увогуле немагчыма ўявіць яго творчасць без ваеннай тэматыкі. І тут наўрад ці можна ў беларускай паэзіі знайсці нешта раўназначнае. Па глыбіні асэнсавання падзей, па тонкасці пранікнення ў характар учарашняга воіна.

Бачу, заўважаю, адчуваю
Шлях маіх дывізій і палкоў.
Ніткаю дарогі, што прайшоў,
Ніткаю суровай без вузлоў
З будучым мінулае шываю.

У другім вершы зноў пра тое, што адносіцца да кожнага з нас: «Гэта ж хто прыдумаў: «мёртвым — мёртвае», калі ўсё, што робім, — для жывых?»

Франтавік А. Пысін ніколі не баіцца гаварыць тое, што думае. І тут асабліва характэрны верш «...А хтосьці з той стралковай роты...» Верш надзвычайнага ўнутранага зместу, вялікай сацыяльнай актыўнасці радка. Тады, у вайну, нехта «падняўся першы. І загінуў. І стаў пяском, травою, глінай. Ты быў другі. А можа, соты». А сёння:

Цяпер сцівелы, пастарэлы,
Усё часцей, часцей міжволі
Сябе ўяўляеш на тым полі:
Ты самы мужны, самы смелы.

Вобраз лірычнага героя вабціў і ў творах паэта, напісаных на тэмы сучаснасці. Тут ён таксама з адкрытай душой выказвае тое, што непакоіць і трывожыць яго. Гэта і пэўны смутак па старой вёсцы з яе традыцыямі, па старых таварышах, і трывога аб тым, каб нашчадкі, дасягнуўшы небывалых вышынь у навуцы, тэхніцы, не збыдзелі душой, не счарсцвелі сэрцам...

Крылы мы даўно сабе зрабілі —
Столькі ў нас крылатае радні!..
Мітусні ж занадта вераб'інай,
Салаўінай мала дабрыві.

«Салаўіная дабрыва» — той высокі ідэал маральнай дасканаласці, да якога заўсёды імкнецца лірычны герой А. Пысіна. Сёння ён асабліва прагне ўзаемаразумення, душэўнай цеплыні. І добры Алень паэта жыве сярод людзей як увасабленне дабрата, чуласці, чалавечнасці.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

Калгас «Светлы шлях» Іванаўскага раёна — адна з соцень гаспадарак, што выраслі на землях, адваяваных у палескіх балот. З году ў год прыгажэе яго цэнтральная сядзіба, растуць ураджаі збожжа і гародніны, павялічваюцца на-

доі малака. Вялікую ўвагу ўдзяляюць працаўнікі калгаса культурна-бытавому будаўніцтву: у вёсцы з'явіліся сучасныя жылыя дамы, прасторная школа. Асаблівай папулярнасцю карыстаецца сель-

скі Дом культуры, у якім размясціліся вялікая кіназала, бібліятэка, пакой для ўрачыстай рэгістрацыі шлюбу. Для аматараў мастацтва адкрыты мастацка-музычны салон.

НА ЗДЫМКАХ: у мастацка-музычным салоне; 78-гадовы Парфірый ПЛЯШКО — народны ўмелец, яго работы выстаўлены ў салоне.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

Нашчадкі Несцеркі

Самае лепшае месца ў свеце? Вядома, цырк. Менавіта так сказаў Канстанцін Станіслаўскі. Праўда, сказаў у дзяцінстве. Але хіба гэта мае значэнне? Той, хто палюбіў цырк, не разлюбіць яго ўжо ніколі.

У Маладзечна цырка няма. Магчыма таму ні Федзя Гулевіч, ні Саша Варанецкі не марылі аб бясстрашных палётах пад купалам, не мелі жадання быць падобнымі на спрытных акрабатаў і жанглёраў і ўжо тым больш не маглі прадбачыць, што калі-небудзь стануць клоунамі.

Калі ў горадзе з'явілася аб'ява аб тым, што ў Доме культуры чыгуначнікаў адкрываецца цыркавы гурток, у яго запісалася каля трохсот хлопчыкаў. Сярод іх былі і Федзя з Сашам. Кіраўнік гуртка стары артыст цырка Сямён Чапоўскі нікому не адмаўляў. Невысокі, па спартыўнаму падцягнуты, ён выслухоўваў просьбы дзяцей і прымаў усіх, толькі ў вачах мільгала ледзь прыкметныя агеньчыкі цікаўнасці: па вопыту ведаў — застануцца адзінакі.

Так яно і выйшла. Неўзабаве ў гуртку засталася не больш дваццаці. Але засталася тая, для каго цырк і стаў «самым лепшым месцам у свеце»...

Ужо праз паўгода была падрыхтавана першая ў іх жыцці праграма. На сцэне Дома культуры адбыўся дэбют...

Потым іх самадзейныя калектывы аб'едзе ўвесь Маладзечанскі раён. Двум хлопчыкам-клоунам будуць аплачвацца хлэбаробы і рабочыя, чыгуначнікі і школьнікі. Яшчэ пазней афішы з прозвішчамі Гулевіча і Варанецкага з'явіцца ў гарадах Украіны, Цэнтральнай Расіі, Сібіры, Далёкага Усходу, Каўказа, Прыбалтыкі. Артысты пабываюць за мяжой і ўвойдуць у дзясятку лепшых клоунаў краіны.

Праўда, заўважылі юных

самадзейных артыстаў даволі хутка. І ацанілі іх мастацтва высока. Пасля таго, як у 1967 годзе народны цырк маладзечанскага Дома культуры чыгуначнікаў стаў лаўрэатам рэспубліканскага і ўсесаюзнага аглядаў мастацкай самадзейнасці, а Гулевіч і Варанецкі занялі першае месца сярод клоунаў народнага цыркаў рэспублікі, хлопцаў запрасілі ў студию Мінскага цырка.

Можна ўявіць, якімі шчаслівымі былі Федзя і Саша, калі ўпершыню не глядачамі, а стажорамі пераступілі парог сталічнага цырка. Яны ж толькі што скончылі сярэдняю школу.

Цяпер гэты перыяд свайго жыцця артысты ўспамінаюць з гумарам, а тады ім было зусім не да смеху. Бацькі былі незадаволены. Дзіва што, іх дзеці, якія маглі б паступіць у інстытут або тэхнікум, атрымаць даволі «прыстойныя» прафесіі. Цягаюць для тыграў клеткі! Не адзін «бой» давалася вытрымаць Федзю і Сашу, каб адстаяць у шматлікіх дэлегацыйных родзічаў з Маладзечна і Мінска права на ўласны выбар. І справа тут не толькі ў тым, што «яны так вырашылі». Калі б гэта была звычайная хлапечая ўпартасць, настойлівасць сваякоў хутчэй за ўсё ўзяла б верх. Але выбар хлопцаў быў падаросламу прадуманым і сур'ёзным. Яны ведалі свае сілы і верылі ў іх. І яшчэ яны зразумелі, што, аднойчы трапіўшы ў цырк, ужо ніколі не змогуць кінуць яго.

...А потым былі Днепрапятроўск і Харкаў, Сімферопаль і Іжэўск. Федзя і Саша спявалі песні ў паўзах, выступалі з нумарам камічных акрабатаў, ігралі бармаляў на навагодніх ёлках. І вось, нарэшце. Адэса. Тут, у гэтым чарнаморскім горадзе, Гулевічу і Варанецкаму, якім ледзь споўнілася па 18 год, упершыню прапанавалі выйсці на манеж клоунамі. У цырку не помняць, каб такім

маладым клоунам давяралі весці праграму з двух аддзяленняў. Але хлопцы апраўдалі надзеі. Адзіты літаральна «на ўра» прымалі кожную рэпрызу маладых беларускіх артыстаў.

Як некалі ў самадзейнасці, яны на-ранейшаму настойліва працавалі. Перагарталі груды літаратуры, сустрэкаліся з мастакамі і кампазітарамі, паэтам і журналістамі. Міянылі касцюмы і грим, музыку і асвятленне. І вось, калі, здавалася б, усе сродкі былі «пунчаны ў ход», адказ знайшоўся: іграць на манежы сябе. Не, вядома, не Гулевіча і Варанецкага, а тых простых беларускіх хлопцаў, якіх яны так добра ведаюць. Беларускі народны гумар, беларускія казкі дапамаглі ім вывесці на манеж зусім новых герояў: гаваруноў, вяселуноў, майстроў на ўсе рукі, адкрытых і па-сялянску «хітрых», багатых на выдумку і ніколі не сумуючых.

Так у 1973 годзе адбылося іх другое і, як яны самі сцвярджаюць, галоўнае нараджэнне. З таго часу ва ўсіх цырках, дзе б яны ні выступалі, іх аб'яўляюць беларускімі клоунамі.

Яны выходзяць на заліты святлом манеж — і глядачы пачынаюць усміхацца. Таму што заўсёды прыемна сустраць старых знаёмых. А іх пазнаюць адразу, бо мы помнім іх з дзяцінства, з таго самага часу, калі слухалі народныя казкі пра смелых хлапцоў, якія ўмеюць знайсці выйсце з самай, здавалася б, безвыходнай сітуацыі. Яны і праўда быццам бы сышлі са старонак кніжкі, у сваіх нацыянальных касцюмах, вельмі жаданія і блізкія.

Вы незнаёмы з імі? Тады цішэй, зараз аб'явіць іх выхад:

— Увесь вечар на манежы беларускія клоуны Федар Гулевіч і Аляксандр Варанецкі!

А. РОСІН.

ШЧАСЛІВЫ БЕРАГ ІНЕСЫ ПОТЭС

Ласкавае мора, маляўнічая паўднёвая прырода, добразычлівае французскі гледачоў, іх шчырыя апладысменты — вось уражанні, якія мінчанка Інеса Потэс разам з залатым медалём прывезла з еўрапейскага першынства па водных лыжах. Там, у невялікім французскім гарадку Вільнеў-сюр-Лот, яна першай сярод савецкіх спартсменаў стала чэмпіёнкай Еўропы ў фігурным катанні — адным з відаў вадналыжнага трохбор'я.

Школьніцай Інеса прыйшла ў мінскі спартыўны клуб «Алімпія», Рэгалій і ўзнагарод не шукала. Але слава сама неўзабаве знайшла яе. Ужо праз два гады яна — абсалютная чэмпіёнка Саюза.

Можна было б прывесці яшчэ некалькі гучных тытулаў, але дастаткова сказаць: Інеса Потэс — майстар міжнароднага класа, неаднаразовае рэкардсменка ў фігурным катанні на водных лыжах.

Неяк у клубе праводзілі анкету, і на пытанне «Хто твой ідэал у спорце?» амаль усе хлопчыкі і дзяўчынкі адказалі — Інеса Потэс.

Спорт увайшоў у жыццё вадналыжніцы не толькі як захапленне. У фігурным катанні на водных лыжах патрэбна добрае каардынацыя і пачуццё раўнавагі, каб утрымацца на вадзе, калі там, на канцы фала, быццам акрабат, адпрацоўваеш складаныя фігуры. Непрыемна дзсяткі разоў на дзень міжволі акупацца ў халодную вадку, перамагаць вецер, дождж і ўласныя слабасці. Гэта патрабуе сілы волі.

Спорт у многім дапамагае Інесе: дысцыплінуе, прымушае паважаць час, і пры добрым распарадку яго хапае на ўсё. Інеса Потэс скончыла фізічны факультэт Беларускага ўніверсітэта. Цяпер працуе ў Акадэміі навук. Заўсёды застаючыся прывабнай жанчынай, яна знаходзіць час, каб паслухаць добрую музыку, пачытаць, быць у курсе культурнага жыцця.

У хуткім часе аматары вадналыжнага спорту ўбачаць на экраны кінатэатраў новую стужку Беларускага кіно «Шчаслівы бераг Інесы Потэс» выступае ў якасці «кіназоркі». Дарэчы, гэтая стужка была паказана на VII Усесаюзным фестывалі спартыўных фільмаў у Ленінградзе і заняла першае месца, узнагароджана таксама залатым медалём.

...Па блакітнаму мору імкліва праносіцца зграбная жаночая фігурка, за ёй — белая пеністая сцяжынка. Нібы птушка ўлятае спартсменка над трамплінам — павольна-павольна знікае і знікае за далаглядам, пакідаючы неспакойнае, узрушанае мора.

А. ЛЫСЕНКА.

Светлагорск — адзін з самых маладых і «спартыўных» гарадоў нашай рэспублікі. На прадрывах, у навукальных і іншых установах праводзяцца спартакіяды. У горадзе беларускія хімікаў, энергетыкаў і нафтавікоў пабудаваны добрыя стадыёны, плавальныя басейны, культурна-спартыўны комплекс.

НА ЗДЫМКУ: будынак Светлагорскай дзіцячай спартыўнай школы.

СПОРТ

«ВЕСНАВЫЯ ЛАСТАЎКІ»

Гэтыя саборніцтвы заўсёды вызначаліся высокім міжнародным аўтарытэтам, і прыняць у іх удзел прыемна як маладым спартсменам, так і асам скачкоў у вадку. У ліку пераможцаў мінскага турніра «Веснавыя ластаўкі» былі амаль усе алімпійскія чэмпіёны апошніх дваццаці год, шэраг чэмпіёнаў свету і Еўропы.

На гэты раз многія каманды, прыбыўшыя на юбілейны XXV турнір, бы-

лі ўкамплектаваны не толькі вопытнымі, але і маладымі таленавітымі скакунамі.

Сенсацыйнай турніра стала выступленне 13-гадовай школьніцы з Ерэвана Сільвіі Эмірзян, якая заваявала гарачыя сімпатыі мінскіх гледачоў, пакарыўшы іх сваім не па гадах сталым майстэрствам. Безумоўна, дзяўчынка вельмі здольная, і яе ім'я хутка загучыць побач з імёнамі мацнейшых спартсменаў свету.

У мужчын пераможцаў у скачках з трампліну стаў беларускі спартсмен Аляксандр Касянкоў, а трэцяе месца заняў таксама мінчанін Аляксандр Партноў.

Прыгожыя мужчынскія і жаночыя паліто, сукенкі, спартыўныя касцюмы — усяго больш як 250 мадэлей моднага адзення штогод распрацоўвае Віцебскае швейнае аб'яднанне індывідуальнага пашыву адзен-

ня «Рассвет». Вырабы з драпу, шэрсці, шоўку, балоньі, скуры з рознымі аздабамі вызначаюцца свабодным пакроем, дакладнасцю ліній, прапорцамі і карыстаюцца вялікай папулярнасцю і попытам у заказчыкаў.

На нашых здымках вы бачыце мадэлі дэмісезонных паліто і спартыўных касцюмаў, распрацаваныя мастакамі і канструктарамі-мадэльерамі аб'яднання «Рассвет».

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 492